

УДК 37.013.42

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ НАРКОЗАЛЕЖНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

Чернецька Ю. І.

У статті здійснено порівняльний аналіз сучасного стану та шляхів розв'язання проблеми ресоціалізації наркозалежних в Україні та за кордоном за такими ознаками: стратегія політики держав та нормативно-правова база, що стосується реабілітації наркозалежних осіб; діяльність органів виконавчої влади, державних служб; діяльність лікувально-профілактичних закладів, науково-дослідних організацій та освітніх осередків; діяльність міжнародних організацій та неформальних рухів з питань профілактики наркозалежності; діяльність релігійних організацій та різноманітних конфесій; діяльність центрів реабілітації і ресоціалізації для наркозалежних.

Ключові слова: наркозалежність, наркозалежні особи, діяльність держав з надання допомоги наркозалежним, реабілітація, ресоціалізація, профілактика.

В статье осуществлен сравнительный анализ современного состояния и путей решения проблемы ресоциализации наркозависимых в Украине и за рубежом по направлениям: стратегия политики государств и нормативно-правовая база относительно наркозависимых лиц, деятельность органов исполнительной власти, государственных и муниципальных служб; деятельность лечебно-профилактических, научно-исследовательских и образовательных учреждений; деятельность международных организаций и неформальных движений; деятельность религиозных организаций и конфессий; деятельность центров реабилитации и ресоциализации.

Ключевые слова: наркозависимость, наркозависимые лица, деятельность государств по осуществлению помощи наркозависимым, реабилитация, ресоциализация, профилактика.

The article offers a comparative analysis of the modern state and ways of solving the problem of resocialization of drug-addicted persons in Ukraine and abroad according to such indicators as state strategies and legal regulations for rehabilitation of drug-addicted persons, activities of executive authorities and state services, work of medical and prophylactic institutions, scientific research organizations and educational centers, work of international organizations and informal movements pertaining to drug addiction prevention, work of religious organizations and various confessions, activities of centers for rehabilitation and resocialization of drug-addicted individuals.

Key words: drug addiction, drug-addicted persons, state policies on assistance to drug-addicted persons, rehabilitation, resocialization, prevention.

Актуальність. До числа серйозних проблем XXI століття можна віднести проблему глобальної наркотизації. Негативні прояви цього явища настільки очевидні і багатогранні, що держави світу ставлять питання допомоги наркозалежним особам в один ряд із такими стратегічними питаннями, як захист прав людини та розвиток демократії. Одним із напрямів розв'язання цієї проблеми є використання соціально-педагогічного підходу до ресоціалізації наркозалежних, що передбачає створення умов для корекції їх особистісних та поведінкових вад, соціального супроводу таких осіб та членів їх родин. З огляду на те, що ресоціалізація – більш тривалий процес, ніж реабілітація, який містить комплекс соціально-психологічних, педагогічних та реабілітаційних заходів, спрямованих на відновлення та набуття навичок, необхідних для поліпшення якості життя особистості та її повноцінного включення в соціальне життя, зробимо спробу виділення ключових складових успішної роботи в цьому напрямі на основі досвіду діяльності різних країн світу.

Метою статті є ґрунтовне осмислення проблеми ресоціалізації на основі аналізу сучасного стану та шляхів розв'язання проблеми ресоціалізації наркозалежних осіб в Україні та за кордоном.

Аналіз останніх публікацій. Проблемами ресоціалізації наркозалежних у світі опікується нині багато сфер і галузей науки: зокрема, наркологія (І. Анохіна, А. Артемчук, В. Бітенський, С. Дворяк, В. Глушков, О. Єгоров, Н. Сирота, Б. Херсонський, П. Шабанов, А. Шишкова, В. Ялтонський, С. Andersen, W. Cuskey, D. R. Miles, I. F. Litt, M. D. Newcomb, M. C. Stallings та ін.), соціальна робота (А. Браун, Є. Головаха, А. Мартиненко, О. Стецков, В. Турський, M. W. Fraser, K. E. Nelson, S. E. Prince, N. S. Jacobson), психотерапія (Н. Александрова, І. Горькова, С. Ковальов, С. Кулаков, І. Лисенко, І. Марковська, Е. Ейдеміллер, В. Юстіцкіс M. Stanton, I. Parker, T. Todd, M. White та ін.), психологія (А. Варпа, К. Вітакер, T. Andersen, A. W. Schaef та ін.), педагогіка (Я. В. Бобильова, В. Гущина, Н. Дьячков, Ю. Захаров, Н. Зубарева, M. E. Muscari, E. R. Skinner, M. D. Slater та ін.). В Україні також останні два десятиріччя підвищилася увага науковців до осмислення і вирішення проблем наркозалежних осіб. Так, у 2010 році авторським колективом співробітників Київського міжнародного інституту соціології спільно з Державною соціальною службою для дітей, сім'ї та молоді Є. Польщиковою, О. Красновським, О. Панасенко було здійснено огляд програм ресоціалізації для споживачів наркотиків серед молоді та підлітків, де стисло наводиться досвід деяких країн, у 2004 році за сприяння Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні було видано методичні рекомендації з питань організації та функціонування центрів ресоціалізації наркозалежних (авторський колектив – О. Балакірева, А. Бойко, Р. Бойко, А. Вієвський, Ю. Галич, С. Дворяк та ін.). Однак, незважаючи на пошук наукового інтересу до вирішення проблеми ресоціалізації, вона й досі залишається актуальною для нашої країни.

Виклад основного матеріалу. В основу професійної соціально-педагогічної роботи покладено досвід діяльності багатьох суб'єктів надання допомоги наркозалежним особам. Аналіз такого досвіду, особливо досвіду тих країн, які успішно просунулися на цьому шляху, допоможе розширити спектр уявлень про проблему, а також виділити ті ефективні напрями розв'язання проблеми ресоціалізації наркозалежних, що створить умови для формування та розвитку соціально-педагогічного аспекту допомоги таким особам.

З метою структурування матеріалу даної статті здійснимо порівняльний аналіз за такими ознаками:

- стратегія політики держав щодо підтримки наркозалежних осіб;
- нормативно-правова база та програмні документи, що стосуються реабілітації наркозалежних осіб;
- діяльність органів виконавчої влади, діяльність державних, муніципальних служб з підтримки наркозалежних та членів їх родин;
- діяльність лікувально-профілактичних закладів;
- правові основи в галузі здоров'я та прав людини та діяльність пенітенціарної системи;
- діяльність науково-дослідних організацій та освітніх осередків у питаннях удосконалення програм ресоціалізації;
- діяльність міжнародних організацій та неформальних рухів з питань профілактики наркозалежності;
- діяльність релігійних організацій та різноманітних конфесій у сфері реабілітації наркозалежних осіб;
- діяльність спеціалізованих реабілітаційних центрів для наркозалежних та терапевтичних спільнот анонімних наркоманів (АН).

1. *Стратегія політики держав щодо підтримки наркозалежних осіб* є основою для побудови шляхів розв'язання проблеми наркотизації населення, оскільки сучасна ситуація в сфері міжнародної наркополітики суттєво впливає на низку галузей і сфер, актуалізуючи питання суспільного здоров'я і прав людини, формуючи новітні модельні підходи і правові положення.

Міжнародні спільноти, схвильовані негативним впливом наркотичних речовин на суспільне здоров'я, розпочали роботу із заборони виробництва деяких речовин для зменшення їх розповсюдження та вживання. Стратегія, спрямована на боротьбу з наркотиками та їх споживачами, призвела до великомасштабної війни із застосуванням надзвичайних заходів, таких як: військові операції проти дрібних фермерів, що вирощували заборонені рослини; хімічна обробка нарковмісних культур; масові арешти та засудження споживачів та дрібних розповсюджувачів

наркотиків, а в деяких країнах навіть засудження до страти. Заборона незаконного обігу наркотиків призвела до того, що ринки цієї прибуткової торгівлі стали джерелом фінансового благополуччя кримінальних організацій, які накопичили значні капітали протиправним шляхом. Це стимулювало виникнення як локальних, так і глобальних конфліктів у всьому світі.

Останнє десятиріччя характеризується значними досягненнями в реалізації програм зменшення шкоди від вживання наркотичних речовин, особливо серед ін'єкційних споживачів. Сутність цих програм полягає у використанні стратегій, здатних зменшувати, наскільки це можливо, шкоду від вживання наркотиків як для споживача, так і для суспільства в цілому [7, с. 4]. Ця ідея набула поширення в європейських країнах, зокрема, у Данії, Голландії, Німеччині, Люксембурзі, Португалії, Швейцарії, Ірландії, Великій Британії, а останнім часом і в Канаді, Австралії, багатьох країнах Азії і Латинської Америки, де вже доведено ефективність зниження негативних наслідків як з точки зору медичних, так і з точки зору соціальних показників. Слід додати, що в Україні ці ідеї також набувають поширення, але потребують удосконалення нормативно-правова база, процедури призначення і контролю метадонової та бупренорфінової замісної терапії. Дискусійним залишається питання толерантного ставлення до програм замісної терапії у лікуванні залежних від наркотиків осіб, в тому числі і в країнах, які першими розпочали подібні програми.

2. *Аналіз нормативно-правової бази та програмних документів.* Як зазначалося, на початку ХХ ст. суспільна думка щодо проблеми ставлення до наркозалежних вперше знайшла відображення в низці спеціальних міжнародних документів. Ці документи, починаючи з рішення Шанхайської опіумної комісії (1909 р.), Гаазької міжнародної Конференції (1911–1912 рр.), Єдиної Конвенції про наркотичні речовини (1961) [2], Конвенції про психотропні речовини (1971) [3], Конвенції ООН про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин (1988) з таблицями прекурсорів [4], постійно уточнювалися і доповнювалися. Згадані документи ратифіковані в понад 130 країнах світу, в тому числі і в Україні. Якщо проаналізувати вітчизняне законодавство, можна простежити, що в багатьох нормативно-правових документах приділяється увага цілій низці проблемних питань, зокрема: з'ясування сутності поняття "особа, хвора на наркоманію", статус такої особи; органи, повноваження і механізми встановлення такого діагнозу, його наслідки; порядок направлення осіб на добровільне та примусове лікування, вплив держави на зменшення обігу наркотичних засобів; проблеми ресоціалізації осіб, хворих на наркоманію, і можливості держави у здійсненні соціальної реабілітації та ресоціалізації таких осіб. Першим кроком на шляху до цивілізованої наркополітики в Україні, а також першим законотворчим актом можна вважати "Проект Стратегії державної політики відносно наркотиків на період до 2020 року", який був проголошений у серпні 2013 року [11; 12, с. 2].

Отже, аналіз міжнародної правової бази показав, що всі основні документи спрямовані на забезпечення прав людей з наркотичною залежністю, на можливість їх реабілітації, реінтеграції та ресоціалізації, незважаючи на те, що в цих документах прописано юридичні умови впливу на наркоспоживачів з метою їх виправлення. Щодо українських законодавчих актів на сучасному етапі, то вони потребують удосконалення.

3. *У сфері діяльності органів виконавчої влади, державних та муніципальних служб з підтримки наркозалежних та членів їх родин знаходяться майже всі осередки і суб'єкти надання комплексної допомоги наркозалежним особам, тому доцільно зупинитися на їх повноваженнях.* Споживачі наркотичних речовин у різних країнах підлягають компетенції різних органів влади. Так, у США та Великій Британії лікування залежності, включно із психосоціальною реабілітацією, належить до послуг охорони психічного здоров'я. Досить багато дослідників із США наголошують на важливості охоплення мультиміліметровою сімейною терапією та психотерапевтичною інтервенцією всієї родини протягом тривалого часу. Вибір суб'єкта надання психолого-медико-соціальної допомоги залежить від конкретної ситуації, наявності страхового полісу, обсягу його покриття, політики організації НМО (Health Management Organization) [8, с. 19].

У Великій Британії, паралельно з переліченими суб'єктами допомоги, діють органи, які є аналогічними до тих, що є в США (окрім такої потужної, як Адміністрація

з боротьби з наркотиками). Водночас проблемами неповносправних опікується Департамент з питань дітей, шкіл і родин, реформований у Департамент Освіти, до повноважень якого входять: здійснення комплексного підходу до дітей з проблемами наркоманії, орієнтованого на отримання результату; організація безперервного догляду тих, хто вже не підпадає під категорію підлітків, шляхом налагодження зв'язків із службами для дорослих тощо. У Німеччині соціальний компонент реабілітації є відповідальністю соціальних відомств, хоча підтримувальна терапія реалізується медичними службами і фінансується загальнодержавною системою медичного страхування. Зовсім інший досвід впроваджується на теренах країн СНД. У Росії, Білорусії та Казахстані й досі можливе примусове лікування в закладах лікувально-профілактичного профілю Міністерства охорони здоров'я.

Стисло наведемо перелік і функції органів виконавчої влади в Україні, які причетні до розв'язання питань, пов'язаних з особами із залежностями. До компетенції Міністерства охорони здоров'я України належать питання лікування, пропаганди здорового способу життя, проведення медико-соціальної експертизи та надання реабілітаційної допомоги нарко-алко-залежним особам, а також координація виконання "Загальнодержавної програми забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД". Паралельно з цим органом діє Міністерство внутрішніх справ України, до компетенції якого входять питання формування і реалізації державної політики у сфері захисту прав і свобод громадян, охорони громадського порядку, забезпечення безпеки держави. Питаннями первинної профілактики наркотизму серед дітей і молоді опікується Міністерство освіти і науки України. Міністерством праці і соціальної політики розв'язуються питання соціального захисту населення, в тому числі осіб, що звільнилися з місць позбавлення волі, питання державного соціального страхування, працевлаштування, соціального обслуговування. Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту забезпечує реалізацію державної політики з питань сімей, профілактики насильства в родині, розлучень, реалізацію вектора гендерної рівності всіх членів сім'ї, пропаганди здорового способу життя через упровадження системи фізкультурних та спортивних заходів. Державний департамент з питань виконання покарань опікується питаннями реалізації єдиної державної політики у сфері контролю за виконанням кримінальних покарань, організації утримання осіб, які підлягають виправленню та перевихованню [9].

4. Найпоширенішою в Україні є *діяльність лікувально-профілактичних закладів*. Аналізуючи і порівнюючи досвід багатьох країн, можна стверджувати, що різноманітні служби медичної сфери є чи не найголовнішими у вирішенні проблем наркозалежних осіб. Такий досвід мають США, Канада, Ізраїль, Велика Британія, Бельгія, Німеччина, Швеція, Італія, Франція, Іспанія, країни Прибалтики та СНД та інші країни. Однак у різних країнах знаходимо деякі відмінності в питаннях лікування наркозалежних. Так, у США національні рекомендації визначають ефективними поєднання медикаментозного лікування й поведінкової терапії. У Великій Британії лікування проводиться в таких форматах: мільтидисциплінарне оцінювання ризиків; психосоціальні втручання в поєднанні з фармакологічним лікуванням як наркозалежності, так і коморбідних станів тощо. В Іспанії наркозалежність передусім визнано хворобою, тому всім, хто на неї страждає, надається медико-соціальна допомога. Досвід лікування наркозалежних у Німеччині зводиться до такої схеми: звернення до консультаційного пункту (Drogenberatung); зняття фізичної залежності у спеціалізованих відділеннях лікарень (від 10 до 21 дня); подолання психологічної залежності в рамках психотерапевтичних програм різного ступеня інтенсивності (від 3 до 10 місяців) [13]. У Польщі лікування наркозалежних відбувається як традиційно у спеціалізованих закладах для залежних від наркотиків, так і в так званих терапевтичних спільнотах (ТС) "Монар" [6].

Незважаючи на ратифіковані конвенції та принципи ООН, ситуація із майже примусовим лікуванням спостерігається в Росії, Казахстані, Білорусії, Україні. Значимим, що в нашій країні діє система наркологічних лікарень і диспансерів, які в основному і проводять лікування хворих на наркоманію. Їх діяльність полягає в наданні спеціалізованої стаціонарної та амбулаторної допомоги, в тому числі й анонімної, особам-споживачам наркотиків. Ще одним осередком лікувально-профілактичного профілю, які опікуються проблемами наркозалежних, є Центри з

профілактики і боротьби з ВІЛ/СНІДом, які мають свої відділення в усіх регіонах України. Їх місія полягає в наданні спеціалізованої лікувально-профілактичної, діагностичної та консультативної допомоги ВІЛ-позитивним та хворим на СНІД особам, серед яких більшість є ін'єкційними наркоспоживачами [9, с. 78–92].

5. *Діяльність науково-дослідних організацій та освітніх осередків з питань удосконалення програм профілактики, реабілітації та ресоціалізації наркозалежних.* У США, порівняно з іншими країнами світу, ми знайшли найбільшу кількість науково-дослідних організацій, які спрямовують свою діяльність на вивчення наркотизму. На федеральному рівні основним науковим центром, який вирішує окреслені проблеми, є Національний інститут вивчення наркозалежності (NIDA; National Institute on Drug Abuse – NIDA), головним завданням якого є розробка ефективних підходів до профілактики і лікування залежностей, поширення апробованих дієвих методик реабілітації та ресоціалізації наркозалежних.

Наведемо стислий огляд діяльності провідних науково-дослідних осередків України. Український медичний і моніторинговий центр з алкоголю і наркотиків Міністерства охорони здоров'я проводить дослідження і моніторинг ситуації стосовно вживання наркотиків в Україні, створення системи раннього виявлення нових наркотичних речовин, залучаючи до своєї роботи міністерства, відомства та зацікавлені сторони. Аналітичний центр "Соціоконсалтинг" на правах громадської організації проводить якісні та кількісні дослідження у сфері ВІЛ/СНІДу, розробляє програми профілактики, проводить моніторинг поінформованості населення щодо проблем наркоспоживання. Державний інститут розвитку сім'ї та молоді проводить фундаментальні та прикладні дослідження актуальних проблем сімей та молоді, а саме: з питань покращання здоров'я, всебічного розвитку дітей і молоді, проводить моніторинг і оцінку соціальних програм, які реалізують державні органи, молодіжні та дитячі організації з формування здорового способу життя. Це далеко не повний перелік освітніх і наукових організацій, які вивчають проблеми наркозалежних.

Безпосередню участь у заходах з профілактики та подолання залежностей беруть профільні підрозділи ВНЗ – відповідні кафедри, які займаються підготовкою соціальних працівників, соціальних педагогів, психологів чи наркологів. На думку Ю. В. Вінтюка, вони можуть надавати допомогу в апробації та освоєнні нових методик, організації конференцій, семінарів тощо) [1, с. 31–33].

6. *Останнім часом активізувалась діяльність міжнародних громадських організацій та неформальних рухів з питань профілактики наркозалежності.*

Міжнародні громадські організації накопичили чималий досвід роботи з наркоспоживачами як у сфері профілактики наркотизму у світі, так і в сфері надання безпосередньої соціальної допомоги особам, які вживають наркотики, особам, що живуть з ВІЛ/СНІД, тощо.

Одним з основних інструментів профілактики наркотизму населення, підвищення його інтелектуально-творчого, духовно-морального потенціалу є розгортання пропагандистських рухів за тверезість. Зазначимо, що цей термін виник у Скандинавських країнах і широко поширився з 1960-го року. Наприклад, у Швеції, Норвегії, Польщі, Італії, Франції існує велика кількість організацій, що виступають за пропаганду тверезості. У США на даний час існує понад 200 загальнонаціональних громадських організацій. Загальна кількість жителів США, охоплених рухом за тверезість, налічує понад 30 млн.

Однак, незважаючи на незначний досвід національних громадських організацій, зазначимо, що нині в Україні діють громадські організації Міжнародного рівня, які проводять антинаркотичну роботу та надають допомогу особам з наркотичною залежністю.

7. *Значний вклад у справу реабілітації наркозалежних осіб вносить діяльність релігійних організацій та різноманітних конфесій, що опікуються цим питанням.*

Споконвіку релігії різних країн суворо забороняли вживання будь-яких одурманюючих речовин. Іслам, індуїзм, буддизм та багато інших світових релігій активно пропагують цілковиту заборону на вживання наркотичних речовин і алкоголю. Тому, покладаючи в основу своєї діяльності цю ідею, релігійні організації, поряд з іншими осередками, здійснюють значну допомогу наркозалежним і членам їх родин. За принципом благодійницької допомоги в Україні діють більшість християнських церков

Московського та Київського патріархату, організовуючи притулки при церквах, реабілітаційні центри християнського спрямування, церковні братства.

У 2010 році в Росії підписано Угоду про взаємодію між Державним антинаркотичним комітетом і Руською Православною Церквою. Угода передбачає церковно-державне співробітництво у сфері профілактики й реабілітації наркоманії, взаємодії з православними соціальними службами, духовно-морального й патріотичного виховання молоді, благодійності, добровольчого руху, підтримки груп самопомогі хворих на наркоманію при православних парафіях [10].

Вивчення досвіду західних країн дозволяє стверджувати, що існує велика кількість релігійних осередків, які здійснюють аналогічну українським і російським церквам діяльність.

Не вдаючись до опису діяльності подібних осередків в інших країнах, зазначимо, що в Україні реабілітація наркозалежних проводиться не тільки християнськими церквами, а й релігійними організаціями, які мають протестантську спрямованість.

8. *Діяльність спеціалізованих реабілітаційних центрів для наркозалежних та діяльність терапевтичних спільнот для анонімних наркоманів (АН)* є розповсюдженою формою соціальної роботи сьогодення. Нині в Україні налічується велика кількість реабілітаційних центрів трудотерапевтичного, християнського спрямування або центрів, в яких здійснюється комплексний підхід до реабілітації. Їх основна мета полягає в ресоціалізації наркозалежних осіб шляхом надання комплексу соціально-реабілітаційних та інших послуг, а також у профілактичній роботі з молоддю [5, с. 15].

Досить ґрунтовним виявився досвід США, Канади, Великої Британії з організації послуг у спеціалізованих реабілітаційних центрах та терапевтичних спільнотах, в основному приватного типу. Щодо досвіду інших країн, то слід згадати про польські реабілітаційні центри на базі Асоціації терапевтичних спільнот "Монар". Основними компонентами роботи є індивідуальна та групова терапія, трудотерапія. Широко використовується релігійний компонент, що є виправданим для католицької Польщі. Відмінністю від програм "12 кроків" є прийняття особистої відповідальності за власну наркозалежність і віра в можливість цілковитого одужання. Для програм терапевтичних спільнот є характерним зменшення інтенсивності терапевтичних заходів до завершення повного курсу реабілітації, а також використання амбулаторних програм або груп самопомогі після завершення реабілітаційного курсу [8, с. 16].

Висновки. Аналіз сучасного стану та шляхів розв'язання проблеми ресоціалізації наркозалежних осіб в Україні та за кордоном показав, що тенденції стратегічної політики держав світу докорінно відрізняються одна від одної: від заборони вживання, дискримінації та стигматизації наркоспоживачів, масових арештів та засудження аж до смертної кари до легалізації вживання наркотичних засобів, створення системи ліцензування наркотичних речовин для легальних споживачів, декриміналізація, депеналізація речовин для особистого вживання. На відміну від закордонних держав, в Україні поширені заходи адміністративного контролю, а найчастіше кримінальна відповідальність, відсутні альтернативи позбавленню волі, тому переосмислення потребує законодавча база щодо інноваційної діяльності всіх суб'єктів української наркополітики, що сприятиме зниженню попиту на споживання наркотиків, проведенню ефективної профілактики, подоланню стигми, лікуванню, реабілітації та ресоціалізації наркозалежних осіб.

Майже у всіх країнах світу основною сферою, яка опікується проблемами реабілітації наркозалежних осіб, є медична сфера. Однак спектр її послуг також різноманітний і залежить від поглядів на проблему лікування наркозалежних, що традиційно склалися: від примусового лікування за рішенням суду до програм медико-соціальної реабілітації та психотерапії. Поширеними за кордоном є програми замісної терапії, які останнім часом почали набирати сили і в Україні, однак для їх реалізації необхідно доопрацювати механізми здійснення таких послуг та адаптації їх до українських реалій.

В українському досвіді щодо забезпечення прав осіб, які вживають наркотичні речовини, зберігається стабільно напружена ситуація щодо визначення правового статусу такої особи, наявні проблеми стигматизації та дискримінації наркозалежних та ВІЛ-інфікованих. Натомість європейські держави досягли значних успіхів у галузі правотворчості щодо здоров'я та прав наркоспоживачів, особливо якщо це стосується

проблем ВІЛ та СНІДУ, декриміналізації та депеналізації у разі особистого користування наркотичними речовинами, у сфері альтернатив позбавленню волі.

На високому рівні вивчаються питання наукового обґрунтування, моніторингу й оцінки ефективності напрямів роботи з наркоспоживачами, вдосконалення програм профілактики, реабілітації та їх ресоціалізації в Україні, як і в багатьох інших державах світу. Однак невирішеність проблеми, динаміка ситуації наркотизму в світі підтверджує необхідність проведення подібних досліджень та розвитку мережі відповідних науково-дослідних організацій.

Перспективним шляхом роботи з наркозалежними в Україні є тісна співпраця з міжнародними громадськими організаціями, які надають великий спектр послуг наркозалежним, в тому числі і фінансову підтримку, що підсилить громадські рухи та створить умови для розвитку державної політики стосовно здорового способу життя.

Майже у всіх країнах світу, окрім ісламських, де існують жорстока заборона на вживання одурманюючих речовин і репресії з боку церкви, релігійні осередки як партнери з надання допомоги в ресоціалізації забезпечують духовне оновлення наркозалежної особистості, підсилюючи її духовно-моральний потенціал. Однак суто спеціалізованими центрами, які надають спеціалізовану допомогу наркозалежним і членам їх родин, є центри ресоціалізації наркозалежних, метою яких є ресоціалізація наркозалежних осіб шляхом надання комплексу соціально-реабілітаційних та інших послуг, а також профілактична робота з молоддю.

Перспективним напрямом дослідження проблеми ресоціалізації наркозалежних є адаптація закордонних технологій соціальної та соціально-педагогічної роботи і розробки власних дієвих засобів соціально-педагогічної допомоги таким особам на основі здійсненого аналізу.

Література

1. Вінтюк Ю. В. Структура та організація руху за тверезий спосіб життя (на прикладі досвіду Львівщини) / Ю. В. Вінтюк // Формування тверезого способу життя в сім'ї та суспільстві : доповіді II наук.-практ. конф., 14 липня 2013 р., Біла Церква / відп. ред. С. В. Козуля. – Біла Церква, 2013. – 96 с.
2. Единая конвенция о наркотических средствах, 520 UNTS 204, с поправками, внесенными в нее в соответствии с 1972 Протоколом о поправках к Единой Конвенции о наркотических средствах 1961 года, 976 UNTS 3.
3. Конвенция о психотропных веществах, 1971, 1019 UNTS 175.
4. Конвенция ООН о борьбе против незаконного оборота наркотических средств и психотропных веществ, UN Doc. E/conf. 82/15 (1988), 28 ilm 493 (1989).
5. Методичні рекомендації з питань організації та функціонування центрів ресоціалізації наркозалежних / Державний ін-т проблем сім'ї та молоді. – К., 2004. – 200 с.
6. Монар [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.monar.pl>. – Назва з екрана.
7. Наркополитика. Тенденции в Европейском Союзе и ООН, характерные для последнего десятилетия : вспомогательный материал для Первого совещания Латиноамериканской комиссии по наркотикам и демократии. – Рио-де-Жанейро, 2008. – 18 с.
8. Огляд програм ресоціалізації для споживачів наркотиків серед молоді та підлітків. – К. : ПЦ "Фоліант", 2010. – 88 с.
9. Организации, работающие с ВИЧ/СПИД в Украине / МБФ "Международный Альянс по ВИЧ/СПИД в Украине : справочник. – 5-е изд. – 2009. – 509 с.
10. Підписано Угоду про взаємодію між Державним антинаркотичним комітетом і Руською Православною Церквою [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Московського патріархату. – Режим доступу: <http://www.patriarchia.ru/ua/db/text/1345951.html>. – Назва з екрана.
11. Проект Стратегії державної політики відносно наркотиків на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.narco.gov.ua>. – Назва з екрана.
12. Тимошенко В. Стратегический вектор / В. Тимошенко, О. Кучерук, П. Скала // Не улетай. – 2013. – № 95 (123).
13. Marc Schmid. Prevalence of mental disorders among adolescents in German youth welfare institutions [Електронний ресурс] / Marc Schmid, Lutz Goldbeck, Jakob Nuetzel, Joerg M Fegert Child Adolesc Psychiatry Ment Health. 2008. – Режим доступу: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2262059>. – Назва з екрана.